

Romano hangos

15 Kč

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 18 • ČÍSLO 3 • VYŠLO 3. KVĚTNA 2016

zprávy

STRASBOURG – Letošní cena Evropských občanských práv byla předána v Evropském parlamentu dne 13. dubna Ester Hajdú, maďarské ředitelce Amnesty International. Cenu každoročně uděluje německá Rada Sintů a Romů se sídlem v Heidelbergu. Cena je udělována osobnostem, které ve své práci přispívají k překonávání hluboce zakořeněných předsudků a každodenní marginalizaci (vytlačování na okraj společnosti) menšin. O práci Ester Hajdú v článku na jiném místě náš redaktor Karel Holomek.

PRAHA – Senát po několikahodinové diskusi ve středu 20. dubna schválil školský zákon. Prošla inkluze i plošné přijímačky. Schází už jen podpis prezidenta. Stručné podrobnosti o tom, jak je zákon vnímán a koncipován, rovněž v našem článku na jiném místě.

z obsahu

Téma čísla:

Stravovací návyky

strana 1, 3, 6 a 7

Ester Hajdú

strana 4

Násilná sterilizace

Romek

strana 5

Prochází romská identita žaludkem?

Kdybyste měli vyjmenovat tři věci, které jsou pro Romy nejdůležitější, které by to byly? Podle mě jsou to rodina, hudba a jídlo. Uctění hostů nebo oslavy jsou v naší kultuře tak silně zakotveny, že se téměř zdá, že je zdravý životní styl u Romů utopie.

Jedna moje romská kamarádka se svěřila s úsměvnou historkou. Její rodina jezdí pravidelně nakupovat maso do oblíbeného řeznictví. Prodavačky je už znají a tak se jedna z nich osmělila a položila otci rodiny otázku: „A kdeže máte tu restauraci?“ Překvapení otce z takové otázky vystřídal šok prodavačky, když jí odpověděl, že to je normální nákup pro rodinu na týden.

Vztah Romů k jídlu a masu obzvlášť vychází ze staletí chudoby a odřikání. Jídlo – to znamená nemít hlad, nemít hlad znamená být spokojený. Jednoduchá rovnice, která fungovala stovky let, je ale v 21. století pro Romy jako past. Dostupnost čehokoli, na co máme chuť a také možnost si to na rozdíl od našich předků dopřát, stojí za obezitou v romské populaci. Nedělejme si iluze, majorita na tom není o nic líp. Tam, kde ale mnoho lidí z majority podléhá trendu zdravé výživy, Romové jakoby odolávali. Čím to je?

Romové umí vychutnávat život právě proto, že pro ně dlouho byl, a mnohdy stále je, tak těžký. Příležitost k setkání s rodinou a přáteli se vždycky najde a každý, kdo romskou oslavu zažil, potvrdí, že takovou radost a sounáležitost jinde ne najdete. Neoddělitelnou součástí

foto: Sabir Agalarov

toho je ale schopnost pohostit návštěvu a mít doslova „plný stůl“. Mezi vřelostí a láskou, uměním hostit a (sebe)úctou je zkrátka přímá linie, která žádné zkratky nebo odbočky v podobě zdravé výživy nebo diety neumožňuje.

Sama to jako vegetarián důvěrně znám z rodinných oslav. Vegetariánství je podezřelé, veganství dokonce zcela zavržením hodné. Když

už se mi podaří se masu vyhnout, číhá na mě hora zákusků. Nepřijet z takové oslavy o kilo až dvě těžší je nemožné. Láska a úcta ke členům rodiny zkrátka prochází žaludkem a odmítání pohoštění je jako odmítání těchto citů.

Každá romská maminka chce, aby její dítě bylo v první řadě šťastné a spokojené. Proto Romky své děti tak málo drilují nad domácími

úkoly, a proto jejich děti tak často uvidíte spokojeně schroupat celý balíček chipsů. Vysvětlovat zásady zdravé životosprávy nebo nebezpečí obezity má pro ně smysl jedině tehdy, pokud bude vysvětlování stát právě na pochopení vztahu jídla a lásky. Jestli tedy romská identita prochází žaludkem? Ano, srdcem a žaludkem.

Alica Sigmund Heráková

Ve workoutu neexistují hranice

Ve workoutu je zajímavé, že nemá hranice v obtížnosti, tudíž se dají vymyslet ještě složitější cviky.

Radek Laci

Osobní trenér v oblasti fitness a workoutu. Lektor hromadných lekcí ve formě tabaty. Poskytuje tréninky pro jednotlivce, víkendové tréninky, switch fitness. Pracuje také ve Wellnes&Fitness Malešice v Praze, kde má klienty převážně ze zahraničí, takže komunikace je především v angličtině.

Ahoj Radku, jak ses vlastně dostal k fitness, sportu a následně ke workoutu?

Ke sportu jsem se dostal, protože mě už jako malého vždy zajímala práce s vlastním tělem. Kdysi v 11 letech jsem zkoušel s kamarádem breakdance a vždy mě nějakým způsobem fascinovala gymnastika. Minulým rokem jsem se sezná-

mil s choreografem, tanečníkem a umělcem Yemim, který má takový dar, a to je umět vyzdvihnout kvalitu lidí, kteří se ještě ani nevyprofilovali ve své profesní stránce. Minulým rokem mi řekl, ať si udělám trenérský kurz, že bych mohl dělat hromadné lekce pro tanečnický. Po absolvování kurzu jsem se v oblasti fitness zaměřil i na oblast workout neboli kalisteniku, což je cvičení s vlastní vahou pocházející ze starověkého Řecka. Kalistenika je kombinace dřepů a kliků s vlastní vahou. Streetworkout je obohacený bradly, na kterých se člověk přitahuje a zkouší složitější cviky podobající se gymnastice nebo józe.

Co všechno musí takový trenér umět a jakým způsobem to lze zvládnout?

Musí se orientovat v pedagogice, psychologii, anatomii, výživě, základech sportovní psychologie, zá-

kladech rehabilitačního cvičení a cvičení ve fitness centru. Také by měl mít přirozeně motivující přístup ke klientům. V oblasti fitness jsem se učil větší část sám, kdy mi trenérský kurz dodal plno dalších informací. V oblasti streetworkout jsem se učil sám a odkoukával z videí a samotný absolvovaný kurz mi v tomto směru také dost pomohl.

Co ti tenhle druh sportů dává?

Naplnění, že mám neustálý pohyb a především při osobních trénincích či lekcích mi nejvíce dává to, že mohu klientům reálně pomoci a vnést jim do života další kus motivace k tomu, aby byli ve svém životě šťastnější.

Jak se stravuješ, předpokládám, že musíš mít nějakou speciální stravu?

Speciální stravu nemám, jím zdravě. Pokračování na str. 3

zprávy

PRAHA – Dne 7. dubna proběhla v Paláci Lucerna tisková konference občanů ČR, kteří ostře nesouhlasí s porušováním ústavních a lidských práv a akademických svobod v této zemi. Na tiskové konferenci byli přítomni: Michael Kocáb, Ivan Havel, Jan Kalvoda, Martin Bursík, Zdeněk Papoušek, Luboš Drobník a Martin Příkryl. Celý text naše redakce uvádí na jiném místě.

BRATISLAVA – Místo vládního zmocněnce pro romské komunity bylo vládou svěřeno do rukou slovenského Maďara Ábela Ravasza, příslušníka strany Most-Híd zastupující slovenské Maďary. Ábel Ravasz Romem není. Romské organizace proti jeho nominaci protestovaly. Strana romské unie na Slovensku (SRÚS) požádala premiéra Fica, aby Ravasze vyměnil a nahradil ho Romem Alexandrem Daškem. Ten byl sice členem vítězné strany Směr, ale do parlamentu se nedostal. Momentálně nemají slovenští Romové v parlamentu žádného poslance.

LIBEREC – Nedávno jsme informovali o Dominiku Lakatošovi, skvělém mladém hokejistovi, který oslnil na juniorském mistrovství světa ve Finsku. Dominik Lakatoš je také útočníkem Bílých Tygrů z Liberce. Momentálně dostal stop na dvě utkání od disciplinárky za nepotrestaný faul na Poláška v posledním utkání, jemuž způsobil krvavé zranění v obličeji. Bohužel těch trestů získal Dominik více. Doufejme, že se neřídí heslem: „Pýcha předchází pád!“

PODGORICA (Černá Hora) – Uprchlícký tábor Konik 1 obývají Romové, kteří koncem 90. let uprchli před válkou z Kosova. Konik 1 je skutečná vyloučená lokalita. Stálé zaměstnání má nanejvýše 5 % lidí, kterých tu je celkem na 1800. Chudoba je zjevná na každém kroku. Někteří už bydlí v sociálních bytech, někteří v unimobuňkách nebo různých přístřešcích, kde není ani voda ani toalety. Přes všechno leckde jsou satelity i klimatizace. Vyrůstají tu další domy. O své budoucnosti však nikdo nemá ani nejmenší představu.

ČESKÁ REPUBLIKA – Počet lidí, kteří bydlí na radnicích měst, se stále zvyšuje. V celé zemi je to už 400 000 lidí. Nejvíce, 4 %, je jich v Karlovarském kraji a kraji Jihomoravském. Nejméně, pod 3 %, je jich ve městě Praze, kraji Vysočina, Pardubickém a Libereckém kraji. Zajímavé je, že jen desetinu z tohoto počtu tvoří bezdomovci. Ostatní se skrývají před exekucemi nebo do tohoto počtu jsou evidováni i ti, kteří se odstěhovali a úřadům to nesdělili.

Často jde o nevyzvednuté obsílky k soudům a podobně. Od letošního ledna však platí, že obsílka v okamžiku, kdy dorazí na radnici, odstartuje lhůty, například pro odvolání. Lhůty mohou být proměškány a mohou znamenat pro adresáta významnou škodu.

Nedáme si to líbit!

7. dubna 2016 proběhla v Paláci Lucerna v Praze tisková konference občanů ČR, kteří ostře nesouhlasí s porušováním ústavních a lidských práv a akademických svobod v této zemi.

V úvodu Michael Kocáb, Ivan Havel, Jan Kalvoda, Martin Bursík, Zdeněk Papoušek, Luboš Drobník a Martin Příkryl seznámili účastníky s důvody akce, které jsou obsaženy v následujícím prohlášení:

Události posledních měsíců, týdnů a dnů, a především postup policie a opatření magistrátu při návštěvě čínského prezidenta nás vedou k tomuto kroku: Žalujeme stát a budeme se bránit všemi prostředky, které nám dává zákon a ústava této republiky.

Současně jsme přesvědčeni, že skutečnou odpovědnost nenese pouze Policie ČR, ale političtí objednatelé. Ti mají podle ústavy jednat a nejednat.

Vláda ČR, která je přímo odpovědná za postupy prezidenta, nekoná a nechává tomuto vývoji, ohrožujícímu suverenitu a základy naší demokracie, volný průběh.

S tímto nebezpečným posunem v ohrožení základních politických a lidských práv souvisí i změna naší zahraniční politiky. Žádná politická strana, a v první řadě prezident republiky, nešli do voleb s takovým politickým programem. Tato politika je nám vnucována s mimořádnou arogancí, bez projednání a schválení Parlamentem ČR.

Nastal bod obratu!

Tím byla jednoznačně slova prezidenta Miloše Zemana pro čínskou televizi. Probudila i ty, kdo dosud nevěnovali pozornost pokusům o zvrácení naší politiky ze Západu na Východ. Odhodlání zabránit tomuto trendu vedlo ke spolupráci mnoha skupin občanů, občanských iniciativ a osobností po celé zemi: Nedáme si to líbit!

1) Žádáme jasné stanovisko parlamentu a vlády ke změně zahraniční politiky a lidských práv a svobod.

2) Požadujeme prošetření postupu policie a magistrátu a zřízení vyšetřovací parlamentní komise.

Martin Bursík, Luboš Drobník, Dagmar Havlová-Ilkovičová, Kateřina Jacques, Jan Kalvoda, Jakub Klepal, Michael Kocáb, Hana Marvanová, Matěj Papoušek, Zdeněk Papoušek, Martin Příkryl, Jan Ruml, Břetislav Rychlík, Olga Sommerová, Jan Urban.

V průběhu konference prohlášení podepsala a se svými stanovisky vystoupila řada dalších osobností z řad politiků, zástupců podnikatelů, akademické obce, umělců a různých organizací, jako např.: Forum 2000, Post Bellum, Pen klub, Lungta, Potala, Most, Češi Tibet podporují, Evropské hodnoty, Centrum pro dokumentaci totalitních režimů, Open donors a další.

red

Co inkluze je a jak bude probíhat

V jedné z našich zpráv jsme uvedli, že Senát právě přijal zákon o inkluzi. Má ho podepsat už jen prezident. Především zdůrazníme, že inkluze už probíhá dobře deset let. Argumenty některých politiků o odložení inkluze a nějaké další přípravě, případně, že inkluze znamená poškození kvality českého školství, jsou naprosto liché. Několik zásad, které jsou stále mylně interpretovány:

- Bez ohledu na to, zda dítě bude chodit do běžné, praktické nebo jiné speciální školy, bude mít nárok na stejnou finanční podporu.
- Poradna bude muset vystavit doporučení pro zařazení dítěte do školy speciální. Proti dřívější praxi je systém nastaven obráceně. Dříve potřebovalo dítě s postižením doporučení poradny, že může být zařazeno v běžné škole.

- Inkluze tedy automaticky předpokládá zařazení dítěte do běžné školy a pouze v odůvodněných případech dítě nastoupí do školy speciální na doporučení poradny.
- Když dítě v běžné škole neprospívá akademicky nebo sociálně, bude možnost stupně jeho podpory ještě zvýšit, nebo jej se souhlasem rodičů přefadit do školy speciální. Systém bude oběma směry prostupný, nic není definitivní.
- Praktické školy se rozhodně neruší.
- Poznámka na okraj: požadavek ze strany romské inteligence, která v tomto tématu pracuje profesionálně, je, že v každé třídě běžné školy mohou být nejvýše dvě až čtyři romské děti, což žádnou třídu v počtu 30 dětí nemůže zásadně nijak ohrozit, popří-

padě snížit kvalitu výuky a výchovy.

- I děti s lehkým smyslovým a mentálním postižením zařazené do běžné školy se mohou během prvních ročníků dostat na úroveň svých vrstevníků a ukáže se, že vlastně žádný handicap nemají.
- Nejedná se o žádnou apokalypsu českého školství tak, jak ji dramaticky popisují lidé, kteří se v minulých dekadách věnovali problematice jako ministerští úředníci a kteří se v rámci své odbornosti neostýchali veřejně používat slova jako „mentál“ nebo „ne-normální“ dítě. To platí zejména pro lobby speciálních pedagogů, z nichž někteří tyto neudržitelné postoje stále zastávají.
- Pro učitele tu je úkol nastavit ve třídě příznivé prostředí. (red)

foto: Sabir Agalarov

Anketní otázka

Jsou podle Vás stravovací a pohybové návyky Romů zdravé? Mají Romové energii, chuť a vůli vypadat a cítit se dobře?

Lýdia Kotlárová, SR – Topoľčany

O vplyve výživy na zdravie a ochranu zdravia človeka niet pochýb. Správne návyky zdravého života si deti formujú už v útlom veku. Romovia sme tým známi, že radi jeme, sme gurmáni. Varíme každý deň čerstvé jedlá, pomerne mastné, mäsité a nerozmýšľame nad tým, jestli si škodíme, alebo nám taká strava prospieva. Boli časy, keď Romovia sa ťažšie dostali ku kvalitnému mäsu a tak jedávali väčšinou bravčové vnútornosti, alebo menej kvalitné mäso, ktoré bolo lacnejšie, a preto mali k nemu ľahší prístup. Väčšinou strava Romov obsahovala múku, zemiaky, strukoviny apod. Dnes je iná doba – modernejšia aj pre Romov, snažia sa vyrovnat' majorite aj v stravovaní. Bravčové rebierka, goja apod. im slúžia už iba ako pochúťka. Týmto spôsobom stravovania sa vyrovnávame majorite aj s následkami, čo sa týka zdravia. Pomaly každý z nás má vyššie hodnoty cholesterolu ako má byť, čo je príčina srdcovo-cievnych ochorení, mozgových príhod apod. Následkom obezity okrem genetiky je aj najobávanejšia choroba, rakovina. Veľa Romov dnes žije opäť v chudobe, nemá na pravidelnú, zdravú výživu, a tak sa musí prispôbiť k ich rozpočtu a možnosti... V tomto prípade sa nedá moc rozmýšľať o zdravej výžive.

Magdalena Grygerová, ČR – Jičín

Co se týče romského stravování, já osobně jsem přestala jíst uzeniny a buček. Zdravě jsem zhubla a samozřejmě se cítím líp. Chodím i na procházky a musím říct, že je mi líp než předtím. Ale moji rodiče a starí Romové jedli, na co měli chuť, a dožili se vysokého věku. Pracovali, měli pohyb a do práce chodili každý den pěšky. Ale je pravda, že Romové v minulosti se stravovali líp a zdravě. Aniž by si to uvědomovali, měli vyvážený jídelníček a jejich způsob života

jim přinášel i pravidelný pohyb na čerstvém vzduchu. Na jejich stravování měla dobrý vliv i chudoba. Vařili víc moučná jídla, luštěniny, a maso jedli jednou týdně, v sobotu nebo v neděli. S přírodou byli spjatí, sbírali lesní plody, houby, maliny, borůvky a volně rostoucí ovoce, jablka, hrušky, švestky a také ořechy. Samozřejmě, že jedli i tučná jídla, od sedláka dostávali za práci na poli domácí výrobky, uzeniny, máslo i sýry.

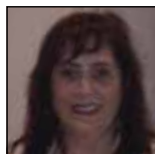

Jan Turták, Německo – Stuttgart

My Romové chceme dobře vypadat, a proto se snažíme jíst zdravě. Staráme se o sebe a mladá generace chodí i do posilovny. Jsou mezi námi i sportovci, kteří v organizacích či v různých spolcích jsou vedeni ke zdravé stravě. Mládež vypadá většinou dobře, je štíhlá, může si obléct cokoliv, a všechno jí sluší.

Ľudmila Balogová, ČR – Brno

V dnešní době je v módě stravovat se zdravě, ale mnozí Romové, a nejen oni, neví, co to zdravé stravování je. V minulosti Romové vypadali líp než dnes. Chudoba jim poskytovala zdravý jídelníček. Zdravé stravování je závislé i na nabídce potravinového řetězce a také na způsobu života. Zaměstnaný člověk žije jinak než nezaměstnaný. Od toho se potom odvíjí psychika člověka, zdraví styl života a následně spokojenost, pocit, chuť a životní elán. My Romové máme špatné stravovací návyky a naše romská kuchyně je toho největší příčinou. Náš jídelníček je většinou postavený na masu, bramborách a silných polévkách. I když vaříme moučná jídla, pirohy, halušky, marikľa, tak i k tomu podáváme maso. Nejčastěji pečený nebo dušený buček, škvarky anebo vařené uzené, žebírka a jiné. Dost Romů je obézních, jak dospělí tak i děti. Podílí se na tom každodenní vaření, nepravidelné stravování, velké porce a život bez pohybu a sportu.

Připravil Gejza Horváth

Ve workoutu neexistují hranice

Dokončení ze str. 1

vě, například rýži, kuřecí maso, saláty, ovoce či zelenina. Především se snažím jíst pravidelně a relaxovat.

Pro koho tenhle sport doporučuješ?

Tento druh sportu je pro úplně každého, na koho si můžeme vzpomenout, jak děti, tak dospělé osoby v každém věku, neboť cvičení s vlastní vahou je nejzdravější způsob posilování.

Jak často trénuješ?

Trénuji skoro každý den, jen mám jiný plán cvičení, kdy se odpočinkové dny jen protahuji a necvičím.

Kolik klientů se ti hlásí s pravidelnou docházkou?

Vzhledem k tomu, že tuto činnost dělám profesionálně druhým měsícem, tak mám přibližně 8–10 lidí. Jeden z klientů, který je romského původu, mi říkal, že se o mně v romské komunitě často mluví. Ostatní Romové prý musí sebrat větší odvalu si jít se mnou zacvičit, tak se budu těšit na cvičení s dalšími lidmi.

Pokud máte chuť se zapojit a protáhnout si svoje tělo, pište na email:

radek.laci@gmail.com,

nebo osobně na adrese: Radek Laci, Počernická 13, Praha 10.

Těším se na vaši návštěvu.

rozhovor vedla Veronika Kačová
foto: archiv Radka Laci

A něco na závěr o workoutu

Jedná se o cvičení výhradně ve venkovním prostředí pomocí různých cviků – kalisteniky, v překladu cvičení s vlastní tělesnou vahou. Tento styl tréninku je známý tisíce let, základy najdeme v řecko-římské gymnastice, nejvíce však kalisteniku proslavili herci připravující se na role spartských bojovníků ve filmu 300: Bitva u Thermopyl. Současně s nástupem internetu se pro širší veřejnost začala objevovat videa, která šířila převážně černošská část populace z newyorské městské části Bronx. Hlavním důvodem, proč tato populace cvičila tímto způsobem, bylo, že mnoho z hlavních představitelů nemělo dostatečné finanční prostředky na to, aby si mohli dovolit drahé posilovny, protože pocházeli z chudinských čtvrtí. Nicméně během pár let všem ukázali, jakého umě-

ní lze touto metodou dosáhnout. Za vše hovoří jejich bezkonkurenční postavy, ale také to, co s nimi dokázou udělat a nad čím běžný člověk jen nechápavě kroutí hlavou. Tato videa inspirovala mnoho lidí po celém světě, kteří našli zalíbení v tomto druhu cvičení. Jako největší světová ikona tohoto sportu, lidmi bezesporu vnímaná, je černochoch z New Yorku, který je mezinárodně známý jako Hannibal for King. Jeho videa ovlivnila většinu taktro trénující populace. Řadu lidí jeho výkony fascinovaly a postupně přibývalo těch, kteří zkoušeli trénovat stejným způsobem.

Postupem času se objevila videa také z Ukrajiny a Ruska, kde se tento druh sportu zařadil mezi velmi oblíbené a široce provozované. Velkou zásluhu na tom má muž jménem Denis Minin, který se propagací tohoto sportu na Ukrajině snaží chránit mládež před alkoholismem a drogami. Pokud je v Česku velmi populární hokej, na Ukrajině je to workout.

V České republice se začal workout rozvíjet teprve nedávno.

komentář

Pohybuj se tak, at' jsi užitečný

SABIR AGALAROV

Současnost přináší nejen Romům nové výzvy. Přebytek levných potravin a zbytečných informací vychovává generace lhostejných pojiďačů chipsů zapíjených sladkými limonádami. Děti ve dvoře už neběhají, ale stojí v nových botách, s mobilem v jedné ruce a jídlem nebo cigaretou ve druhé. Hodně mladých i dospělých Romů trpí obezitou a chronickou leností a nechutí se hýbat. Hodnoty jsou v našich hlavách převrácené. Hudební televizní kanály a bulvár tvoří zdroj informací pro vytvoření životního postoje a falešného žebříčku hodnot pro mladé lidi.

Neznalost správných stravovacích návyků a chybějící motivace k pohybu u dospělých jim na cestě do pekla jen napomáhá. Mladým lidem už jen chybí možnost zasunout si přenosný disk do ucha a nahrát si tam schopnost rapovat, „dělat peníze“ a „dávat někomu rychlý pravý hák“. Nic víc k životu totiž, jak si myslí, nepotřebují. Všechno ostatní totiž není pro ně ani „cool“ ani „bombový“.

Následkem takového chování jsou samozřejmě časté nemoci, neschopnost vykonávat základní lidské funkce a postupná degradace vedoucí buď k brzkému úmrtí nebo (což je často horší) k invaliditě a nízké kvalitě života. Například Onkologický ústav hlásí nárůst romských pacientů s rakovinou žaludku.

Nehledě na tuto hroznou skutečnost, romské děti mají v sobě „to“, co nemají často děti jiných etnických skupin – živočišnost, divokost a charisma. To jsou rysy přítomnosti vyšší koncentrace vesmírné energie v těle, která – když je nasměrovaná správným směrem, vede k dobrým výsledkům. Tato energie se nedá koupit, a proto je dražší než 100 miliard dolarů, přátelé! Člověk aktivuje a živí svoji energii dvěma cestami – když dýchá a když jí.

V praxi to znamená, že čerstvý vzduch bez toxinů a bez kouře plus pravidelné zdravé jídlo jsou pro každého člověka absolutní nezbytnosti. Romové mají na svých cestách víc překážek než lidi z majority. Právě proto je potřeba, aby romské děti žily zdravě a měly pravidelný pohyb. Pohyb neznámá vrcholový sport, ale každodenní praktikování aktivit jako je chůze, běh, plavání, šplhání (lezení po stromech), hry s míčem.

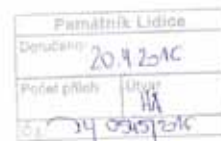
Mladý muž musí být dost silný na to, aby mohl vzít do náruče svoji nevěstu a jít s ní i několik kilometrů daleko po cestě, aby byl schopen v případě nouze vyměnit kolo u svého auta nebo jít pro pomoc do sousední vesnice. Mladá žena musí být zdravá a krásná, aby dokázala vzdorovat společenským tlakům a také porodit zdravé dítě a líbit se svému muži až do konce svého života.

Jinými slovy, Romové, přestaňte se přejídat a pohybujte se tak, ať jste užiteční sobě i ostatním. Sladké limonády, bílé pečivo a sladkosti je potřeba zcela vyřadit z jídelníčků našich dětí a také z našich vlastních. Romská a česká jídla mohou být zdravá, pokud se vaří z kvalitních potravin.

Přeji Vám, abyste se cítili lépe, abyste byli zdraví a příjemné čtení Romanohangos.

Výbor pro odškodnění romského holocaustu
Committee for the Redress of the Roma Holocaust

Památník Lidice
Tokajská 152
Lidice

Oznamujeme vám, že tak jako každoročně na místě pohřebišť našich lidí dne 13. května 2016 od 12.00 hodin pořádáme pietní akt věnovaný romským obětem nacistu. Označení obřadu i Police ČR.

Čeněk Růžička, předseda Výboru pro odškodnění romského holocaustu v ČR, z.s.

V Hořicích dne 19.4.2016

VÝBOR PRO ODŠKODNĚNÍ
ROMSKÉHO HOLOCAUSTU
VÝBOR
BARÁKVA 1002
50801 HOŘICE

Chcete přispívat na naše anketní stránky?

Ozvěte se na rhango@volny.cz, nebo přímo

šéfredaktorovi na romanohangos@gmail.com.

Vakeras romanes 3

o majos květen
kamibnaskero čhon měsíc lásky
Kamav šukar čha. Miluji krásnou dívku.
Kamav šukar čhaves. Miluji krásného chlapce.
Kamas jekh avres. Milujeme se navzájem.
Avri savoro šukares barol. Venku všechno krásně kvete.
Džas andro veš pro chundruľa. Jdeme do lesa na houby.
O čerešni loľon. Třešně se červenají.
O berveľa hurňaľon pro lulud'ora. Včely létají na květiny.
O kham šukares taťarel. Slunce krásně hřeje.
Majoskero brišind hin pre chasna savorenge.

Májový deštěk je ku prospěchu všem.
Džaha avri te kheel u te giľavel. Půjdeme ven tancovat a zpívat.
Lošaha, hoj dživas. S radostí, že žijeme.

Jan Horváth

Vzpomínka na babičku

Jmenovala se Helena Horváthová a narodila se 12. 5. 1902 v Ondřišči – dnešním Nálepkově na východě Slovenska. Neměla zrovna lehký život, vdávala se dost mladá jako tehdy většina romských žen. Za svůj život vychovala spoustu dětí, dnes žije jen jediná – teta Gizela v Bílovci.

Proč o ní píšu? Byla to moudrá a statečná žena, zažila hrůzy první i druhé světové války. Po roce 1945, kdy jí zemřel muž, odcestovala na Moravu za svými dětmi.

Byla to velmi pobožná žena, okolí ji prokazovalo velikou úctu a respekt, měli ji v úctě i místní Romové. Nikdy nikomu neublížila, nikoho neponížila a byla to dobrá hospodyně. I z nízkého důchodu dovedla ušetřit a ochotně pomáhala těm, kteří potřebovali půjčit. Rád a pozorně jsem poslouchal její vyprávění o životě v její romské osadě na Slovensku, kde se narodila a prožila mládí.

Vyzařovala z ní velká moudrost a přirozená inteligence. Nám vnukům vždy říkávala: „Úctu dej, úcty se ti dostane. Před nikým se nepovyšuj, nikoho neponižuj. Pomáhej slabším a potřebným. Starší poslouchej, oni snědli více chleba než ty.“

Dodnes se jejími radami řídím a vedu své děti a vnoučata tak, aby se nemuseli za sebe stydět a byli na své romství hrdí. Všichni jsme lidmi, bílí i tmaví.

Posílám ti do nebička, milá babičko, vzpomínku a poděkování.

Tvůj vnuk.

Jan Horváth

Leperav pre mri phuri daj

Vičinelas pes Helena Horváthová, uľilas 12. 5. 1902 andro romano gav Ondřišľa – adadžives Nálepkovo pre Slovensko. Na sas la loko dživipen, romeste geľas igen terňori, sar savore romane džuvľija angomis. Pal peskero dživipen baradžas but čhaven, no adadžives dživel ča jekh – e bibi Giza Bilovciste.

Soske pal late irinav? Sas igen godžaver u zoraľi džuvľi, predžidľilas peršo the dujto mariben. Pal oda muľas lakero rom, ta pes kidľa pre Morava pal peskere čhave.

Paťalas igen le Devles, o gadže lake denas bari paťiv, tiž savore Roma andro foros. Ňikaske na čhindas andre paťiv, Ňikaske na phendľa nalačho lav. Sas lačhi chulaňi, džanelas te sajinel o lovore. Šigitinelas olenge, so latar kamenas o lovore, choc la na sas bari penzija. Rado la šunavas, lake-re lava pal purano romano dživipen.

Sas godžaver manušňi. Amenge thovelas pro jilo: „Paťiv de, paťiv chudeha. Ňikas ma phen tele, aňi tu tutar ma ker rajes. Šigitin avrenge, čore manušenge. Šun phuredere manušen, bo jon chale buter maro sar tu!“

Dži adadžives kale lavenca dživav u phenav mire čhavenge the vnukenge, sar majinen te dživel. Te na ladžan vaš peskero romano rat. Savore sam manuša, parne či kale.

Bičhavav tuke, miri kuč phuri daj, odoj upre jekh leperiben the paľikeriben.

Tiro vnukos.

Jan Horváth

Vyvražďování za druhé světové války se netýkalo pouze Židů

V únoru začal v Německu soud s Reinholdem Hanningem, bývalým dozorcem z Osvětimi, který je obžalován z podílení se na vraždě nejméně 170 000 lidí. Pojďme si při této příležitosti připomenout, že ve vyhlazovacích táborech za druhé světové války neumírali pouze Židé.

Rasistická propaganda se týkala také například Romů, Maďarů nebo Poláků. A u všech etnik je toto téma samozřejmě stále živé. V médiích i v kultuře se s holokaustem nejčastěji spojují logicky právě Židé, protože právě ti byli primárním cílem nacistické ideologie. Někdy se tak stává, že ostatní skupiny lidí, kterých se holokaust týkal, jsou trochu opomíjeny. Využijme tedy této příležitosti a připomeňme si alespoň zlomkovitě, jak se holokaust týkal romské komunity.

Romové byli nacistickým Německem považováni za nečistou rasu. K této klasifikaci byly použité Norimberské zákony z roku 1935, které prakticky postavily Romy na úroveň Židů. Němci se drželi vžitých předsudků a vykreslovali Romy jako nepracovité, asociální lidi s vrozeným sklonem ke kriminalitě. Využili také toho, že Evro-

pa Romy už v té době sama vyčleňovala s odůvodněním, že Evropa není jejich domov.

Toto všechno bohatě stačilo na to, aby se začalo se systematickým vyvražďováním Romů. Začali být shromažďováni do pracovních a posléze vyhlazovacích táborů.

Jedním z nich byl český Cikánský tábor v Letech. V roce 1942, na základě tzv. soupisu potulných cikánů nařídil protektorátní ministr vnitra Richard Bienert deportaci Romů do pracovních táborů. Většina vězňů zde živila v otěsných podmínkách; byli prakticky nepřetržitě nemocní a v roce 1943 se ke všem strastem přidala ještě epidemie tyfu. Uvádí se, že celkem prošlo tímto táborem 1309 Romů. Asi čtvrtina byla propuštěna nebo utekla; ostatní zemřeli nebo byli transportováni do koncentračního tábora Osvětim.

Romové ovšem neumírali jen v Osvětimi. Jankiel Wiernik, muž, kterému se podařilo uprchnout z koncentračního tábora a přežít tak

holokaust, popsal ve své biografii příjezd největší skupiny Romů do koncentračního tábora Treblinka na jaře 1943 takto:

„Jednoho dne, když jsem pracoval blízko u brány, jsem si všiml, jak Němci a Ukrajinci pracují na zvláštních přípravách. Mezitím se otevřela brána a bylo přivedeno asi tisíc cikánů (tohle byl třetí cikánský transport). Asi 200 z nich byli muži, zbytek byly ženy a děti... všichni cikáni byli odvedeni do plynových komor a pak spáleni.“

V roce 1942 byly romské ženy a děti na území polského Chelna zabíjeny v mobilních plynových komorách. K útokům na Romy docházelo i v částech Sovětského svazu ovládaných Němci, kde byli Romové stíleni například za (samozřejmě nahanou) špionáž. Jen v koncentračním táboře Osvětim II. – Birkenau bylo v plynových komorách zabito více než 20 000 Romů.

Přesná čísla nejsou známa a stále ještě se čas od času objevují nové informace.

Celkově se počet romských obětí holokaustu odhaduje na cca 250–500 tisíc.

Článek je součástí projektu Pro Fair Play.

Ester Hajdú dostala ocenění EU

V krátké zprávě jsme vás informovali o tom, že ve Strasbourgu byla letos v polovině dubna udělena Evropská cena občanských práv udělovaná každoročně Sinty a Romy právě Ester Hajdú. Přinášíme stručnou informaci o životě a práci této maďarské laureátky.

Přes svůj mladý věk, narozena 1979 v Budapešti, toho tato mladá dáma stihla neuvěřitelně moc. Vystudovala elektronická média a sociologii na budapeštské univerzitě. Studovala také ve Stockholmu filmovou režii a absolvovala praxi spojenou s tvůrčí prací v dokumentu v Itálii a Rumunsku. Nyní končí doktorandské studium v Portugalsku v oblasti filmového dokumentu.

Mezi její stěžejní dokumentární práce patří film *Moje soukromí, Tarnabod* líčící život rodiny bezdomovce, která dostala šanci nového života v obci Tarnabod, 120 km od Budapešti. Film byl oceněn 1. ce-

nou na mezinárodním festivalu v Budapešti v roce 2006.

V roce 2007 dokončila film *Destino* portrétní dobře známou Luminitu Cioababu, básnířku, která je kromě toho ještě dcerou vlivného rumunského romského předáka silného rodinného klanu.

V roce 2008 to byl film *Žid z Fidesze*, který popisuje maďarskou společnost po roce 1989 na příkladu života židovské matky představující vytváření silně se polarizující společnosti při změně politického režimu. Pracovala také na filmech z hudebního prostředí. V roce 2009 to byl film *Lullaby* o Sándorovi Mesterovi, kytaristovi známém v celé střední Evropě.

Ve filmu *Demon hands* (Ruce démona), dokončeném v roce 2010, ukazuje na příkladu Roberta Schumann a jeho vlivu na ničení kariéry jiného muzikanta Imre Antala, poměry v prostředí muzikantských veličin a jejich stresů.

A byly ještě další práce, které se objevovaly vždy v popředí dokumentární práce ze života společnosti nejen v Maďarsku, ale i v celé Evropě.

Avšak její nejslavnější prací je film *Spravedlnost v Maďarsku*, jehož natáčení započalo v roce 2010, a který popisuje proces s vrahy několika členů romské rodiny ze strany kriminálního gangu. Film začíná v roce 2010, kdy proces začal a končí v roce 2013, kdy proces skončil. Je to detailní popis 167 dní, kdy proces trval. Film byl již prezentován i v Muzeu romské kultury pro českou veřejnost.

Ve všech svých dílech ukazuje Ester Hajdú skutečnou a nefalšovanou tvář maďarské společnosti a její těžce se prosazující rovnost mezi většinou a menšinami – židovskou a romskou. Udělená cena je nepochybně ve správných rukou.

Karel Holomek
foto: Mudra László

Násilně sterilizovaná Romka dostane odškodné

Okresní soud Košice II rozhodl o tom, že došlo k porušení práv Romky, která byla v minulosti bez poskytnutí informovaného souhlasu sterilizována v tamní Univerzitní nemocnici L. Pasteura. Soud uložil nemocnici povinnost se omluvit a v dalším rozsudku ze dne 19. 2. 2016 přiznal ženě též nárok na finanční odškodnění v požadované plné výši téměř 17 000 Eur.

V části týkající se finančního odškodnění není rozsudek dosud pravomocný, nemocnice se proti němu odvolala. Poškozená byla sterilizovaná v roce 1999 během předčasného porodu druhého dítěte, který byl vedený císařským řezem. O plánované sterilizaci během porodu ji lékař informoval až na porodním sále během silných kontrakcí, kdy měla obavy o život dosud nenarozeného dítěte.

Druhý den byla žena informována, že jí byl proveden sterilizační zákrok, nicméně jí nebyly poskytnuté žádné další informace o zákroku ani o jeho následcích. Později zjistila, že v její zdravotní dokumentaci se nachází písemná žádost o sterilizaci s jejím podpisem, datovaná dnem porodu, která měla vzbudit dojem, že provedení zákroku iniciovala ona sama.

V roce 2005 se proto poškozená žena obrátila na soud. Ve své žalobě namítala, že sterilizační zákrok byl proveden bez jejího informovaného souhlasu, neboli aniž by jí byly poskytnuté vyčerpávající informace o povaze a následcích zákroku a dostatečný čas a prostor ke zvážení takto závažného zásahu do jejich reprodukčních práv.

Žena se domáhala omluvy a náhrady nemajetkové újmy peněžní formou v celkové výši 500 000 Sk. Soudy nejprve žalobu zamítly, Ústavní soud však roku 2009 rozhodl, že předchozí soudní rozhodnutí porušila ženino ústavní právo na spravedlivý soudní proces a vrátil případ okresnímu soudu k dalšímu jednání. Ten v roce 2011 rozhodl o tom, že došlo k porušení práv

Romky, a přiznal jí odškodnění ve výši 1500 Eur.

Krajský soud o dva roky později rozhodnutí zrušil a případ vrátil zpět k soudu prvního stupně s odůvodněním, že výše odškodnění není přiměřená závažnosti zásahu do ženiných práv. Krajský soud přitom poukázal na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku v případě V. C. proti Slovensku, který považoval za přiměřené odškodnění za provedení nezákonné sterilizace sumu ve výši 31 000 Eur.

Nemocnice se během soudního líčení hájila tvrzením, že sterilizace byla provedená z důvodu ohrožení života poškozené ženy v průběhu porodu. Okresní soud potvrdil v souladu s rozhodnutími štrasburského soudu z předchozích let, že sterilizace v žádném případě není úkon zachraňující život a lékař ji proto nemůže provést bez informovaného souhlasu pacientky.

Nezákonná sterilizace byla poškozené ženě provedena ve věku 24 let a měla negativní dopad na její rodinný život i na psychiku. Poškozené ženě přiznal okresní soud rozhodnutím ze dne 19. 2. 2016 náhradu nemajetkové újmy v požadované plné výši 16 597 Eur (původně 500 000 Sk). Rozhodnutí není dosud pravomocné, žalovaná nemocnice se proti němu odvolala.

„Mám radost, že jsem se po více než deseti letech konečně dočkala satisfakce. Ačkoli mi žádné peníze na světě nemohou vrátit zdraví ani nahradit to, co jsem protrpěla, je podle mě důležité, aby se ženy jako já domáhaly spravedlnosti. Chci proto povzbudit další romské ženy, aby se nebály a bránily v případech, kdy jsou porušována jejich práva. Zklamalo mě, že se nemocnice proti rozsudku znovu odvolala, věřím však, že i odvolací soud rozhodne o mém případě spravedlivě,“ uvedla k soudnímu rozhodnutí poškozená.

Poškozené romské ženě dlouhodobě zprostředkováváme bezplatnou právní pomoc. Advokátka spo-

lupracující s Poradnou a právní zastupkyně poškozené ženy Vanda Durbáková uvedla v souvislosti s rozhodnutím okresního soudu následující: „Rozhodnutí je v souladu s domácími i mezinárodními právními předpisy na ochranu lidských práv. Pro jeho dosažení byly nesporně klíčové rozsudky štrasburského soudu proti Slovensku v předchozích obdobných případech. Bohužel trvalo neuvěřitelných deset let, než domácí soud přiznal poškozené ženě přeměřené odškodné. Z mého pohledu to svědčí o tom, že naše soudy stále nedokáží zabezpečit účinný přístup ke spravedlivé nápravě v případech porušování základních lidských práv. Věřím však, že toto rozhodnutí bude pro zdravotnický personál dalším signálem, že nerespektování reprodukčních práv žen a jejich svobodné informované volby v této oblasti je zcela nepřijatelné.“

„Dosud zdokumentované případy této praxe a několikrát soudní rozhodnutí naznačují, že na Slovensku a v bývalém Československu bylo v předchozích dekádách nezákonně sterilizováno mnoho romských žen. Je však otázkou, zda je efektivní, aby se každá z nich domáhala spravedlnosti soudní cestou. Jsem přesvědčená, že by v tomto směru měly kromě soudů převzít zodpovědnost také další dvě složky státní moci. Měla by vzniknout nezávislá komise, která by celou tuto nezákonnou praxi účinně prošetřila a poškozené ženy odškodnila. Podobně komplexním způsobem se s praxí nezákonných sterilizací žen z etnických menšin vyrovnávaly v minulosti další země jako je Švédsko nebo například Peru. I v České republice se o tomto způsobu odškodnění nezákonně sterilizovaných žen nedávno hojně diskutovalo na vládní úrovni. Slovenská vláda však bohužel tuto otázku dlouhodobě ignoruje,“ dodala advokátka Durbáková na závěr.

adg, TZ Poradňa pre občianske a ľudské práva

Zpráva Amnesty International

Na konci února vydala Amnesty International zprávu o stavu lidských práv v ČR. Jedním ze zmiňovaných bodů bylo odškodnění (především) romských žen po nucené sterilizaci. Asi vás nepřekvapí, že situace není příznivá.

Začátek celé aféry se datuje do období minulého režimu, kdy se komunistická vláda snažila regulovat porodnost romské komunity tím, že prováděla sterilizace bez předchozího informovaného souhlasu. Argumentovala tehdy slovy, že toto jednání je „v zájmu zdravé populace“. Dodnes není a pravděpodobně nikdy nebude znám přesný počet žen, které byly ke sterilizaci donuceny.

Některé ženy se daly do boje za svá práva a inspirovaly tak mnoho ostatních; některé se k tomuto kroku neodhodlaly a pravděpodobně ani neodhodlají. Je třeba na tomto místě říct, že takové chování je naprosto normální u obětí násilných trestných činů, jako je zrovna sterilizace nebo například znásilnění.

Obava ze společenského odsouzení a stigmatu, ze špatného zacházení při vyšetřování a celkový strach z následků je naprosto přirozená lidská reakce. Právě proto je také počet obětí pouze odhadován. Ví se, že se z velké většiny jednalo o romské ženy, ale později se také ukázalo, že se kauza týkala i mentálně postižených žen a v některých případech i mužů.

Zpráva Amnesty International uvádí:

„1. října vláda odmítla návrh zákona na odškodnění pro romské ženy, které byly nuceně sterilizovány v období mezi lety 1966–2012. Návrh zákona prezentovaný ministrem pro lidská práva měl za cíl zajistit pro tyto ženy přístup k vyrovnání, např. peněžní vyrovnání včetně případů, kde se ženy nemohly svého práva domoci soudně kvůli promlčecí době. V dopise předsedovi vlády v říjnu naléhal evropský komisař pro lidská práva, aby zákon vstoupil v platnost. Předseda vlády odmítl toto doporučení s argumentem, že to není nutné.“

Předseda vlády Bohuslav Sobotka ovšem neskončil jen u výroku, že vyrovnání „není nutné“. Vyjádřil se dokonce v tom smyslu, že ve spoustě případů je nárok na vyrovnání promlčen a že by ženám měla stačit omluva a upravení pravidel zákroku.

Možná, že si pan premiér nedovede představit, co pro člověka znamená být proti své vůli sterilizován. Možná si to nedokážeme představit ani my ostatní.

Znepokojující je ovšem absolutní nedostatek empatie vůči lidem, kterým bylo takto ublíženo. Sterilizace není navenek vidět. Není to část těla, u které si na první pohled všimnete, že něco chybí.

Faktem ale zůstává, že těmto ženám (a mužům) skutečně něco chybí: byli násilným způsobem připraveni o možnost rozhodovat o tom, jestli budou mít (další) děti. Stát se vůči nim zachoval hrůzně a nikdo jim nemůže tuto možnost rozhodování se o vlastním životě vrátit.

Ale můžeme jim vrátit trochu důstojnosti, kterou si bezpochyby zaslouží.

Výroky vlády spíše nadále přispívají k životnímu pocitu, že se vlastně nic tak hrozného nestalo, a pokud ano, je to již dlouho a omluva a změna pravidel by tedy měla být dostačující.

Amnesty International

Veškeré informace pro Romy, kteří se chtějí vzdělávat, na jednom místě

www.romskastipendia.cz

- SS a VŠ stipendia
- Možnost dalších stipendií
- Vikendová letní setkání
- Příprava na studium
- Doučování, kurzy a stáže

romea THE VELUX FOUNDATIONS VILLUM FONDEN x VELUX FONDEN

Nabízíme starší ročníky Romano hangos.

Cena jednoho ročníku 100,- Kč + poštovné.

Objednávky na: 545 246 673

nebo: holomkova@srm.cz

Muzeum romské kultury nabízí stáže romským vysokoškolským studentům

Až čtyřem vysokoškolákům z řad Romů nabízí Muzeum romské kultury placené stáže a práci v unikátní kulturní instituci evropského významu.

„Chceme otevřít muzeum mladým Romům a poskytnout jim možnost prohloubit jejich znalosti o historii a kultuře,“ říká ředitelka Muzea romské kultury, Jana Horváthová. „Zároveň hledáme potenciální zájemce o práci v muzeu, novou generaci romských odborníků.“

Stáže budou trvat od června do listopadu a studenti se budou moci seznámit s kompletním provozem instituce od kontaktu s návštěvníky po odbornou práci se sbírkovým fondem. Studenti by měli být samostatní a motivovaní. Za práci budou dostávat plat a také příplatek na dopravu a bydlení v Brně.

„Stáže si můžeme dovolit jen díky podpoře zahraničního donora,“ doplňuje ředitelka Muzea romské kultury. „Budoucí odborníci z řad Romů jsou pro rozvoj instituce klíčoví, doufáme proto, že projekt stáží své zájemce najde.“

Nikola Jaklová

Maminky, jimž pomáhá Klubíčko a Sovy, pečovaly zdravě o své tělo

V dubnu zrealizovala Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi Klubíčko ve spolupráci s Terénními programy SOVY akcí s názvem Péče o zdravé tělo. Maminky pečovaly o sebe, zatímco jejich děti navštívily ZOO.

Cílem akce bylo seznámení maminek s tím, jak správně pečovat o svou pleť. Jednalo se zároveň o pozornost ke Dni Romů, a to jak pro maminky, tak pro jejich děti. Ty ve stejný čas navštívily v doprovodu pracovníce z Klubíčka zoologickou zahradu.

Celé akce se zúčastnily čtyři maminky a devět dětí z Klubíčka, z TP SOVY šest maminek a tři děti. Akce Péče o zdravé tělo proběhla formou workshopu. Pozvání na akci přijala paní Vlčková, která se věnuje nejen kosmetice, ale také péči o zdravé tělo a pleť. Maminky kromě jiného seznámila například s tím, jaké vlivy na jejich pleť má například kouření nebo nezdravý životní styl. Některé maminky využily možnosti vyzkoušet si techniku péče o tělo na vlastním obličeji.

„Maminky se vyjádřily k programu s nadšením. Věříme, že další spolupráce s TP SOVY bude pokračovat. Očekáváme, že si maminky vyberou nějaké téma, které je bude zajímat a zrealizujeme společně další akce,“ uvedla Klára Šimová, pracovnice předškolního klubu.

Dana Pečínková

sociální pracovnice, Klubíčko Jihlava

O Roma vakeren

je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy.
Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat
v archivu textů na www.romove.cz

Romští vysokoškoláci mají šanci získat stipendia i pomoc mentorů

Praha, 22. dubna 2016 – Nadace Open Society Fund Praha ve spolupráci s Janem Bartou vyhlásí stipendijní výzvu na podporu romských vysokoškolských studentů a studentek. Zájemci, kteří uspějí ve výběrovém řízení a získají finanční příspěvek pro studium, absolvují v rámci programu také jazykový kurz, pracovní stáž a budou působit jako dobrovolníci v neziskových organizacích. Kromě finanční podpory získávají vybraní studenti také pomoc mentorů.

Romská menšina patří v České republice k jedné z nejvíce znevýhodněných. Romské děti jsou často diskriminovány ve vzdělávání, dospělí pak na trhu práce či v přístupu ke službám a bydlení. Ukazuje se, že důležitou roli při bourání zažitých stereotypů společnosti hrají vzdělání a aktivní Romové, kteří zároveň slouží jako motivace a pozitivní příklady pro své vrstevníky

i mladší generace. Účast Romů na vysokoškolském vzdělání je však podstatně nižší než u majoritní společnosti a je daleko více ovlivněna sociálním zázemím rodin.

„Česká republika patří v Evropské unii mezi země s největším vlivem sociálně-ekonomického statusu rodiny na to, zda dítě získá vysokoškolské vzdělání či nikoliv,“ upozorňuje Robert Basch z Nadace Open Society Fund Praha. „Pokud je rodič sám vysokoškolák, je šance, že jeho potomek bude studovat na vysoké škole, třikrát vyšší než v případě rodičů bez vysokoškolského vzdělání. A dlouhodobé zkušenosti Nadace OSF potvrzují, že pozice romských dětí pro získání vyššího vzdělání je extrémně obtížná,“ dodává Basch.

Cílem stipendijního programu je nejen pomoci mladým Romům v úspěšném absolvování vysokoškolského studia, ale také v následném vstupu na trh práce. Vybraní

studenti kromě finanční podpory získají také pomoc mentora, osobnosti, která je provede nástrahami vysokoškolského studia a prvních pracovních zkušeností. Jedním z mentorů je i sám Jan Barta, který Nadaci OSF v roce 2015 s myšlenkou stipendií pro mladé Romy oslovil. V prvním pilotním ročníku tak podpoření studenti pracují jako stážisté v komerčních firmách, neziskových organizacích či zahraničních ambasádách. Skvěle si vede například Adriana Trejtnarová, která od února působí na Velvyslanectví Kanady v Praze.

Přihlášky do druhého ročníku stipendijního programu mohou romští vysokoškoláci, ale i ti, kteří se na vysokou školu teprve hlásí, zasílat do 20. května 2016. Více informací k výběrovému řízení je možné získat na stránkách Nadace Open Society Fund Praha.

Jitka Rabitsch Adamčíková
foto: Sabir Agalarov

Sociální podnik Media Voice a noc plná romských talentů

Kreativní sociální podnik Media Voice se představuje Brnu! Inovativní projekt uvedl svou práci v úterý 26. dubna v Café Praha za účasti romských hudebních hvězd na akci s názvem Tune the wave night, v překladu Nalad'te se na naši vlnu. Produkční firma, která dává práci mladým lidem z různých menšin a prostředí, představila svá videa během večera, na kterém vystoupila skupina Čohanas, mladičká muzikálová zpěvačka Lucie Bikárová nebo „romská Beyoncé“ Gitana.

„Jako sociální podnik jsme se rozhodli dávat mladým lidem šanci využít jejich kreativní potenciál,“ říká zakladatelka Media Voice, romská filmařka Vera Lacková. „Nejsou tak až na konci nějakého výrobního procesu, ale jejich práce je tvořivá, a díky spolupráci s profesionály mají šanci získat v budoucnu zajímavou a motivující práci i přesto, že jsou ze znevýhodněného prostředí.“

Akce s názvem Tune the wave night, tedy Nalad'te se na naši vlnu,

představila výsledky práce Media Voice, videa o těch, kteří se v Brně nebáli jít za svými sny a dnes podnikají v duchu hodnot, které vyznávají. Kromě toho zde byl premiérově uveden videoklip mladé romské funkové skupiny Čohanas, která rovněž vystoupila živě.

„Rozhodli jsme se podpořit svou práci tyto romské talenty, protože by na natočení videoklipu od komerční firmy dosáhli jen těžko,“ říká PR manažerka projektu, Alica

Sigmund Heráková. „Touto akcí tedy představujeme sebe, ale kromě toho také vycházející romské hvězdy. Kromě Čohanas vystoupila dvanáctiletá Lucie Bikárová, která hraje na muzikálové scéně Městského divadla v Brně. Vážíme si také toho, že naše pozvání přijala vynikající romská zpěvačka Gitana, která je velmi populární na Slovensku a byla tak hvězdou celého večera.“

Akce se konala v 18 hodin v Café Praha na Husově 18a a kromě videí proběhla také soutěž o video zdarma, které vyhrál jeden z návštěvníků.

„Podporuje nás nadace ERSTE Foundation,“ říká Vera Lacková. „Být součástí jejich programu Roma partnership je velmi prestižní, v celé Evropě podporují totiž jen několik projektů,“ upozorňuje.

„Media Voice obstál ve velké konkurenci a jsme velmi hrdí, že jsme mohli práci nás i našich mladých stážistů představit právě v Brně.“

Alica Sigmund Heráková

Stravovací návyky Romů

Aktuální téma snad ve všech mediálních prostředcích. Mluvíme o tom, vidíme to kolem sebe, nebo jsme právě tím civilizačním problémem i my sami. Jídlo je základ života. Je ale důležité, které jídlo si pro sebe a své blízké vybíráme. Jídlo má významný vliv na naše zdraví. Někteří lidé však jíst neumí. Vymlouvají se na nedostatek času či nedostatek peněz. A proto vyhledají v rychlosti hotová, příliš často smažená jídla a myslí si, že jsou nasycení. Myslím, že jídlo, které konzumují, jim po zdravotní stránce velice škodí. Jsou často unavení, nic se jim pořádně nechce, s nudou sedí doma, a tím přibývají na své váze. Časem potom v těle vznikají různá chronická onemocnění či alergie na některé suroviny.

Jak je na tom naše romská populace?

Téměř každý druhý Rom v ČR trpí chronickou nemocí, která je buď dědičná, nebo civilizační. Jsou to už starší Romové, kteří v minulosti hodně pracovali jako dělníci ve fabrikách. Často se potom debatuje, proč jsme onemocněli a kdy se uzdravíme. Někdo svoji nemoc neumí přijmout, druhý se však se svou nemocí naučí časem žít a do svého života ji přijmout. Jídlo není o financích, je o tom umět si ho připravit zdravě, a to většina neumí natolik dobře. Mladší populace, která plánuje žít rodinným životem, ani často nepřemýšlí, co znamená žít a jíst zdravě. Žena v domácnosti by se o stravu v rodině měla postarat sama. Buď bere inspiraci od své matky nebo rodinných příbuzných, nebo vařit neumí a učí se. I z historického hlediska je v romské komunitě dáno ženě, aby se o stravu postarala ona. Hodně se také na nemoci používaly různé magie, aby se nemocný vyléčil. Romové mají svoji kuchyni a své speciality, ale neměli by se konzumovat pravidelně. Jen příležitostně.

Jak jsou na tom romské ženy a muži?

Říká se, že když začne žena mít rodinný život, začínají problémy a po třicátém roku přibírá a každá z nich má stejnou postavu. Pravdou to je, ale nemusí být. Typickou romskou ženu každý z nás pozná nebo viděl. Její manžel ji však přesto podporuje, protože si myslí, že pokud má být žena ženou, tak žena musí mít postavu ženy a ne nějaké štíhlé modelky. Každá žena by chtěla být krás-

ná a mít štíhlou postavu. Je třeba však pro to něco dělat, a ne sedět jen doma a starat se o domácnost a rodinu. Pokud je žena i muž obezní, je velká pravděpodobnost, že i jejich dítě bude trpět obezitou. Často romské ženy trpí bolestmi zad, špatným způsobem držení těla.

Doporučuji si zavést svůj diář a vše, co jste za den snědli a vypili, si poznačit. Také poznačit svoji hmotnost. Na závěr sdělte deníku vaši náladu během dne, co jste pro sebe a tělo udělali a vypíšte pět pozitivních věcí během dne. Snažte se zapomenout na denní stres a sledujte přes mediální síť tematiku se zdravým životním stylem. A pokud už začínáte se změnou, prosím vytrvejte. Chyba je v tom, že někdo bere změnu jen dočasně a opět se navrátí ke svým starým, špatným návykům.

Dítě a zdraví

Každý z nás by chtěl mít zdravé děti. Děláme pro to všechno, aby bylo zdravé? Podporujeme jeho zdraví, sledujeme jeho sílu a růst? Abychom to uměli, je dobré vědět, jakou stravu dítěti servírovat. Pravidelně by se do jídelníčků měly zařadit ovoce, zelenina, dostatek vitaminů pro vývoj kostí v těle. Když své děti budeme podporovat ve zdravých návycích, mnohé z nich nebudou tak často nemocné. Nebudou trpět různými infekcemi, například rýmou či chřipkou. Děti jsou to nejcennější, co máme, je třeba se o ně také dobře starat, aby nikde nestrádaly. Nemusíme se držet starých romských tra-

dic, že chlapec by měl vypadat jako jeho otec, tzn. že by měl mít stejný jídelníček, a tím by se mu jeho dětské břicho zvětšovalo a zvětšovalo až do fáze, že mu lékařka ještě v mladém věku zjistí obezitu či cukrovku prvního stupně.

I ve škole je podporujte k tělesné výchově a cvičte s nimi i doma, či někde v parku na čerstvém vzduchu. Nezanedbávejte své školní ratolesti, a pokud je zanedbáváte, je nejvyšší čas to honem napravit. Omezte u svých dětí chuť na sladké, místo toho doplňujte cukr, který je nám dán přírodou – to je ve formě ovoce. Zkuste se také inspirovat a připravovat dětem snidani se skvělým bílým jogurtem a ovocem s müsli. Nebo také ovocné šťávy. Dítě vlastně jí to, co jí dospělý, a to je špatně. Proto jako rodič se snažte své dítě stravovat jako dítě, a ne dospělého člověka.

V mém okolí se místní Romové stravují dobře. Kolikrát je vidím v obchodě s plným košíkem zdravých jídel (mléko, ryby, maso, čistá voda, ovoce, zelenina). V naší rodině se snažíme jíst zdravě a o své tělo a hmotnost se starat. Máme pravidelný pohyb, a to v tanci, a v neposlední době často posílujeme tělo kruhovými tréninky, které vede můj bratr, který je vítězem sportovní hry Fit games. Má teta, která se zabývá zdravým životním stylem, se teď hodně čistí, zařadila do svého jídelníčku tekutou stravu a říká, že se cítí mnohem lépe. Učí to i své už dospělé děti a svého manžela. Najdou se ale i takové ro-

diny, které se stravují tradičně romským způsobem, jim je třeba začít nějak pomáhat se změnou stravování. O to se snaží právě můj bratr Nikolas, kterého jsem zmiňovala.

Jak říká řecký filosof Sokratés: Jíme, abychom žili, nežijeme, abychom jedli.

Několik pomocníků pro zdraví:

Pohyb (cvičením spalujete více kalorií a cítíte se mnohem lépe)
Výživa
Dech
Rytmus
Mysl (myslete zdravě a pozitivně, když připravujete jídlo)
Vztah (mějte lásku k tomu, co vaříte a nepřiberete, říká se, že jsme tím, co jíme, přibíráme kvůli tomu, nad čím přemýšlíme, proto se snaž-

te odstranit z vašich životů stres a negativní způsob myšlení)
Omezit chemii v jídle
Mít zdravou pestrou stravu
Klidný spánek
Omezit kouření
Posílit organismus vitaminy
Pitný režim (nejlépe čistá voda)

Omezte:

kouření
tuky
sladké nápoje
smažené jídlo
odmítejte chuť kalorických jídel
umělá sladidla
alkohol
nečerstvé suroviny
příliš ostrá, slaná, přepalovaná jídla
Všichni máme možnost být zdravými lidmi, tak jimi budme.

Veronika Kačo
foto: Sabir Agalarov

Zajímavé recepty:

Kedlubnové řízky s brambory a rajčatovým salátem

suroviny:

- 1–2 ks kedlubny (podle toho, kolik je členů v rodině)
- brambory
- strouhanka
- vajíčka
- sůl
- mouka
- rajčata
- cibule

postup:

Kedluben si umyjeme a nakrájíme na širší plátky. Dáme do va-

řící slané vody, vyčkáme, dokud kedluben nebude měkký. Mezitím si připravíme jako přílohu brambory.

Měkký kedluben osolíme, obalíme ho ve vajíčku a strouhance. Dáme smažit na olivovém oleji do zlatova. A máme hotové kedlubnové zdravé řízky. Podáváme s rajčatovým salátem.

Stejným postupem si také můžeme připravit vložkové řízky, květákové, či brokolicové. Chutnají opravdu výborně.

Recept pro děti

Domácí přesnídávky z ovoce

Oloupejte si ovoce (jablka, banány, hrušky). Vložte do velkého hrnce s poklicí. Zalijte trochou vody, jen na tolik, aby bylo pokryto dno hrnce.

Přiklopte a duste pět minut. Zasypte ovoce skořicí, dál duste a míchejte, dokud ovoce úplně nezměkne a nezíská požadovanou hustotu. Ochutnejte a přidejte javorový sirup.

www.romea.cz

**Informační portál o všem,
co se děje ve světě Romů.**

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

Program na duben–květen 2016

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

STÁLÁ EXPOZICE

„PŘÍBĚH ROMŮ“

Dějiny Romů od starověké Indie po současnost na ploše celého jednoho muzejního patra (6 sálů).

VÝSTAVY:

11. 3.–12. 6. – romarising V4, Chad Evans Watt (USA)

Výstava černobílých fotografií amerického fotografa Chada Evanse Wyatta, která zachycuje úspěšné romské osobnosti ze země visegrádské čtyřky.

VÝTVARNÉ DÍLNY V MUZEU

21. 5. od 15 hod. nedělní dílny k výstavě romarising V4 vedené muzejní lektorkou.

Vytvořte si originální portrét dle obrazů Małgorzaty Mirga-Tas, koláž z pestré palety materiálů.

11. 6. od 15 hod. výtvarná dílna v rámci Ghettofestu

JINÉ AKCE PRO VEŘEJNOST:

5. 5. Jom-ha šoa – připomínka Dne holocaustu a hrdinství
Veřejné čtení jmen obětí holocaustu a infostánek MRK před kinem Scala 14–17 hod., Brno.

21. 5. Brněnská muzejní noc, muzeum 18–24 hod.
V průběhu akce 3× koncert tradiční romské hudby v podání věhlasné přímášky **Barbory Botošové** a jejího Bandu (SK). Další akce viz: web muzea a www.brnenskamuzejninoc.cz

VOLNÉ VSTUPY DO VÝSTAV

Každou první neděli v měsíci a dále:

18. 5., 21. 5. (18–24 h.)

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

NADACE
OPEN SOCIETY FUND
PRAHA

ROZVÍJÍME HODNOTY OTEVŘENÉ
SPOLEČNOSTI A DEMOKRACIE

JSME SOUČÁSTÍ MEZINÁRODNÍ SÍTĚ
OPEN SOCIETY FOUNDATIONS

Nadace Open Society Fund Praha vyhlašuje výzvu na podporu romských vysokoškolských studentů a studentek na školní rok 2016/2017.

Romská menšina patří v České republice k jedné z nejvíce znevýhodněných. Romské děti jsou často diskriminovány ve vzdělávání, dospělí pak na trhu práce či v přístupu ke službám a bydlení. Ukazuje se, že důležitou roli při bourání zažitých stereotypů společnosti hrají vzdělání a aktivní Romové, kteří zároveň slouží jako motivace a pozitivní příklady pro své vrstevníky i mladší generace. Účast Romů na vysokoškolském vzdělání je však podstatně nižší než u majoritní společnosti a je daleko více ovlivněna sociálním zázemím rodin.

Cílem výzvy je proto podpořit vybrané romské vysokoškolské studenty a studentky v jejich studijním, profesním i osobním rozvoji. Poskytnutí stipendia si klade za cíl pomoci úspěšnému absolvování vysokoškolského studia a následnému vstupu na trh práce.

Stipendijní program zahrnuje:

- úhradu nákladů spojených se studiem v maximální výši 60 000,- Kč za rok
- povinnou pracovní stáž (např. v soukromé firmě, státní instituci, ambasádě, apod.) v rozsahu minimálně 100 hodin za rok (zvolí si podpoření stipendisté)
- povinnou dobrovolnickou službu v neziskové organizaci, v rozsahu minimálně 100 hodin za rok (zvolí si podpoření stipendisté)
- povinný kurz cizího jazyka (zvolí si podpoření stipendisté, hrazeno v rámci programu)
- podporu mentora/rky (osobnost zvolená a odsouhlasená stipendistou/kou i Nadací OSF) při studiu i v neakademických oblastech života, se silným propojením na trh práce
- povinnou účast na vybraných akcích Nadace OSF

Kdo může žádat:

- romští studenti a studentky vysoké školy do 26 let věku, prezenční i distanční formy

Vybraná kritéria hodnocení:

- sociální a ekonomická potřebnost (včetně zohlednění místa bydliště a studia)
- motivace a studijní plán (relevance cílů, zájem se angažovat jako aktivní občan, apod.)
- mimo-studijní aktivity
- dosavadní studijní výsledky

Povinná součást žádosti:

- vyplněná přihláška na přiloženém **formuláři**, obsahující motivační dopis, cíle a vize uchazeče
- životopis
- potvrzení o studiu (potvrzení o přijetí ke studiu na VŠ; v odůvodněných případech je možné doručit dodatečně)
- kopie studijních výsledků za poslední dva semestry/školní rok
- doporučující dopis od relevantní školské instituce

Tříkolové výběrové řízení:

1. vyhodnocení zaslaných podkladů
2. telefonický pohovor
3. osobní pohovor s vybranými kandidáty

NADACE OPEN SOCIETY FUND PRAHA | HRADECKÁ 18, 130 00 PRAHA 3 | T.: +420 222 540 979 | E.: OSF@OSF.CZ | W.: WWW.OSF.CZ

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

ROMSKÝ VZDĚLÁVACÍ FOND STIPENDIJNÍ PROGRAM

ROMSKÝ PAMĚTNÍ UNIVERZITNÍ STIPENDIJNÍ PROGRAM (RMUSP)

Stipendijní program Romského vzdělávacího fondu vyhlašuje další cyklus prospěchových akademických stipendií na školní rok 2016-2017.

Podání žádosti

- Uzávěrka pro Albánii, Bosnu a Hercegovinu, Chorvatsko, Českou republiku, Maďarsko a Kosovo: **11. května 2016;**
- Uzávěrka pro Makedonii, Černou Horu, Rumunsko, Srbsko, Slovensko a Turecko je: **13. května 2016.**

Způsobili žadatelé musejí studovat bakalářské, magisterské nebo nerozdělené akademické nebo doktorské studium na státem akreditovaných vysokých školách v domovské zemi nebo v zemi pobytu.

Osoby, které mají zájem žádat o stipendium RMUSP na školní rok 2016-2017, si musejí přečíst Pokyny, jak žádat o stipendium.

Tyto pokyny jsou k dispozici na této webové stránce:

<http://www.romaeducationfund.hu/jak-zadat-o-stipendium-2>

→ Nebo naskenujte tento QR kód:

RMUSP je udělováno v Albánii, Bosně a Hercegovině, Bulharsku, Chorvatsku, České republice, Maďarsku, Kosovu, Makedonii, Černé Hoře, Rumunsku, Srbsku, Slovensku a Turecku.

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 230 0066 1977/2010

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu:

Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010
cena předplatného pro rok 2016 je 265 Kč

Pracovník Oddělení vztahů s veřejností

Muzeum romské kultury s. p. o. hledá na celý úvazek (nebo 0,75) pracovníka Oddělení vztahů s veřejností. Nástup: 1. 7. 2016, po dohodě i dřív.

Náplň práce: hlavní zodpovědnost za propagaci muzea, marketingovou komunikaci, organizace akcí pro veřejnost, projektové řízení a dotace, komunikace s třetími stranami, správa webu a FB profilu, PR.

Požadujeme:

- VŠ
- Min. dva roky praxe z oblasti PR či propagace,
- velmi dobré komunikační a organizační schopnosti
- angličtinu na úrovni B2,
- samostatnost, pečlivost, spolehlivost a dostatečnou průraznost
- zkušenosti se sociálními sítěmi a novými médii (Facebook, Mailchimp atd.)
- správou webu ve Wordpressu velkou výhodou
- zájem o romskou tematiku výhodou

Životopis a motivační dopis zasílejte na propagace@rommuz.cz do 15. května 2016.